

Venäjä

Maailmanpankki julkaisi selvityksen liiketoimintaympäristöstä Venäjän kaupungeissa. Doing Business in Russia 2012 vertailee 30 kaupunkia eri puolilla Venäjää. Edellisen Venäjä-selvityksen 10 kaupungista Maailmanpankki ja sen yksityissektoria rahoittava sisarinstituutio International Finance Corporation tekivät vuonna 2008.

Yli 180 maata vertailevassa vuotuisessa Doing Business -selvityksessä Venäjä on viime vuosina ollut noin sijalla 120. Toisaalta Venäjä on niiden 30 maan joukossa, jotka ovat parantaneet näiden selvitysten mittaamaa liiketoimintaympäristöään eniten. Globaalissa vertailussa, joka kattaa 11 eri asia-alueita, Venäjää edustaa Moskova. Vuoden 2008 ja tämän vuoden venäläiskaupunkien listalla Moskova kuitenkin sijoittui viimeiseksi (selvitykset kattavat osin eri asia-alueita eivätkä ole täysin vertailukelpoisia).

Venäjän kaupunkeja koskeva tuore vertailu keskittyy neljään osa-alueeseen: yrityksen perustaminen, omaisuuden rekisteröinti, rakennuslupa ja sähköliittymän saanti. Tiedot lupamenettelyjen määrästä, ajasta ja virallisista kustannuksista perustuvat kansallisiin ja paikallisiin säädöksiin sekä näiden asioiden kanssa säännöllisesti työskentelevien ammattilaisten, kuten lakimiesten, kokemuksiin.

Lähes kaikkien kaupunkien sijoitus em. neljällä osa-alueella vaihteli paljon, mutta Moskovan sijaluku oli kaikilla heikko. Pietari oli kokonaisvertailussa sijalla 22. Kärkeen ylsivät Venäjän länsiosien kaupungeista mm. Donin Rostov, Kazan ja Kaluga. Vuonna 2008 vertailut 10 kaupunkia ovat helpottaneet rakennuslupaprosessia ja omaisuuden rekisteröintiä, ja 7 kaupunkia yrityksen perustamista.

Kotimaisen 10–50 työntekijän yrityksen perustaminen vertailun 30 kaupungista on helpointa Pietarissa. Yrityksen rekisteröintikulut ovat vain 150–220 euroa; selvitys suhteuttaa kulut kansantuloon asukasta kohden, jolloin Venäjä on 30 edullisimman maan joukossa. Myös varaston ja tontin rekisteröintimaksut (lähes kaikissa 30 kaupungissa noin 750 euroa) suhteessa kiinteistön arvoon kuuluvat maailman pienimpiin (0,2 % – esimerkiksi EU:ssa lähes 5 %). Muutoinkin parhaat kaupungit olisivat 183 maan vertailussa korkealla. Pietari sijoittui 30 kaupungin listalla heikosti.

Varastorakennuksen ja sen vesiliittymien rakennuslupa-asioissa Pietari sijoittui hyvin. Lupamenettelyjen määrä vaihtelee paljon. Lyhin lupaprosessi (5 kuukautta) on lähellä OECD-maiden keskiarvoa. Aikaa pidentää mm. kaupunkisuunnitelmien puuttuminen. Vertailun 10 kaupunkia ovat helpottaneet rakennuslupa-asioita vuodesta 2008, jolloin luvan saanti kesti Moskovassa lähes kaksi vuotta. Lupakustannukset vaihtelevat 3 000 eurosta yli 30 000 euroon.

Varaston sähköliittymän annossa paras kaupunkikin sijoittuisi melko heikosti 183 maan joukossa. Kustannukset

(ml. yrityksiltä tarvittavat palvelut) vaihtelevat 8 500 ja 140 000 euron välillä.

Liiketoimintaympäristön vertailua 30 Venäjän kaupungissa

	Vaihtelu 30 kaupungissa	Moskova	Pietari	Parhaan kaupungin sijaluku 183 maan joukossa olisi
Yrityksen perustaminen *		25	1	
- lupamenettelyjen määrä	7–12	9	7	86
- aika, päivää	16–33	30	17	87
- kustannukset **	1,7–3,0	2,1	2,1	21
Omaisuuden rekisteröinti *		26	27	
- lupamenettelyjen määrä	3–5	5	5	12
- aika, päivää	13–60	43	44	28
- kustannukset ***	0,2–0,5	0,2	0,2	9
Rakennuslupa *		30	9	
- lupamenettelyjen määrä	16–47	47	18	103
- aika, päivää	150–448	392	361	78
- kustannukset **	40–418	172	51	46
Sähköliittymä *		30	24	
- lupamenettelyjen määrä	6–10	10	9	121
- aika, päivää	120–360	281	238	120
- kustannukset **	112–1852	1852	1080	47

* Moskovan ja Pietarin sijaluvut

** % vuoden 2010 kansantulosta asukasta kohden (joka oli 9 910 dollaria)

*** % kiinteistön arvosta (varastorakennus ja tontti)

Lähde: Doing Business in Russia 2012, Maailmanpankki

Hallitus lupasi jatkoa maatalouduille. Pääministeri Medvedevin johdolla hallituksen presidium käsittelee 25.6. mm. maatalouden satonäkymiä. Huomiota kiinnitettiin myös lähestyvän WTO-jäsenyyden tuomiin muutospaineisiin. Hallituksen ja öljy-yhtiöiden välisen sopimuksen pohjalta maataloustuottajat ovat saaneet viime vuosina suuria poltonesteiden hinnanalennuksia. Alkuvuoden 2012 alennus on ollut 30 % kotimaisista hinnoista, ja loppuvuoden alennuksista on määrä sopia lähipäivinä. Keskeisten lannoitteiden kotimaiset hinnat ovat säänneltyjä, mutta WTO-jäsenyyden myötä hintojen suorasta ohjailusta sekä valtion tuista luovuttaneen. Lähikuukausina on määrä valmistella korvaavia maatalouden tukitoimia. Lannoitteita käytetään Venäjällä suhteellisen vähän. Vuonna 2010 lannoitteiden kulutus hehtaaria kohden oli 24 kiloa, mikä on vain murto-osa muiden BRIC-maiden luvuista. Hallitus keskusteli myös toimista maatalousvakuutusten käytön edistämiseksi ja mahdollisuudesta pidentää maatalouden lainoja aina 15 vuoteen.

Maatalous työllistää noin 6 milj. venäläistä eli noin 9 % työllisistä, ja se tuottaa alle 4 % BKT:stä. Viljasta pääosan tuottavat yksityiset maatalousyritykset, kun taas vihanneksista, perunoista ja maidosta puolet tuotetaan yhä kotitalouksien pienillä palstoilla. Lihakarjan ja broilerin tuotannossa yritysten osuus on kymmenessä vuodessa noussut 60 prosenttiin, mutta kotitaloustuottajien osuus on edelleen huomattava. Venäjä vie merkittäviä määriä viljaa (lähinnä vehnää), mutta monien muiden maataloustuotteiden kuluksista 20–30 % katetaan tuonnilla. Omavaraisuusteen nostaminen mm. lihan- ja maidonkulutuksessa on yksi Venäjän maatalouspolitiikan keskeisiä tavoitteita.

Kiina

Kiinalaisyrietykset kasvattavat investointeja Eurooppaan. Kesäkuun alussa konsulttitoimisto Rhodium Group julkaisi selvityksen kiinalaisyrietysten suorista sijoituksista Eurooppaan. Selvitys perustuu tekijöiden itse keräämään aineistoon kiinalaisyrietysten uusinvestoinneista ja yritys-kaupoista, joissa kiinalaissyjoittaja hankkii yli 10 prosentin osuuden eurooppalaisyrietyksen osakekannasta.

Raportin mukaan investoinnit olivat viime vuonna 10 miljardin dollarin luokkaa. Vaikka määrä on vielä pieni, merkillepantavaa on investointien erittäin nopea kasvu. Raportin tekijät arvioivat kiinalaisyrietysten suorien sijoitusten kannan kasvavan Euroopassa nykyisestä noin 21 miljardista 250–500 miljardiin vuoteen 2020 mennessä. Kiinalaisinvestointien osuus EU-maiden yhteenlasketusta suorien sijoitusten kannasta on tällä hetkellä kuitenkin alle 0,1 prosentin luokkaa, joten Kiina ei millään tavalla uhkaa eurooppalaisten ja amerikkalaisten yritysten asemaa nähtävissä olevassa tulevaisuudessa.

Kiinalaiset yritykset sijoittavat hyvin laajasti eri sektoreille, ei pelkästään raaka-aineisiin, strategisiin sektoreihin tai helpottaakseen Euroopan markkinoille pääsyä. Kiinalaisyrietysten investointeja ajavat normaalit liiketoimintamotiivit, ennen kaikkea voitontavoittelu. Selvitykseen päätyneistä 573 yritysostosta tai uusinvestoinnista noin kaksi kolmasosaa oli yksityisten kiinalaisyrietysten tai eivaltioillisten pörssiyritysten tekemiä. Kiinan valtion pääosin omistamat yritykset vastasivat kuitenkin kahdesta kolmasosasta sijoituskannasta, koska ne toimivat pääomavaltaisilla aloilla. Uusinvestointien osuus sijoituskannasta oli neljäsosa, mutta lukumääräisesti peräti kolme neljäsosaa. Vaikka suorien sijoitusten tietojen kerääminen on tunnetusti erittäin vaikeaa, tekijät uskovat aineistonsa kattavan suurimman osan yli miljoonan dollarin kokoisista kiinalaissyjoituksista Euroopassa.

Suomesta tekijöiden aineistossa on yksi kulutustavasektorille tehty uusinvestointi ja yhteensä neljä sijoitusta tietotekniikan sekä terveystieteiden alalle. Näiden investointien yhteisarvo on lähes 50 miljoonaa dollaria.

Raportissa pidetään kiinalaisyrietysten investointien kasvua Euroopassa luonnollisena ja myönteisenä kehityksenä. Potentiaalisina huolina nostetaan esille: (i) Kiinan kehitykseen jatkossa mahdollisesti liittyvien äkillisten makrotaloudellisten epävarmuuksien leviäminen, (ii) kiinalaisyrietysten suorittamat uudelleenjärjestelyt, joissa tuotannon arvokaimmat osat siirretään Kiinaan, (iii) kiinalaisyrietysten mukana voi levitä terveille kilpailulle vieraita toimintatapoja, ja (iv) liiallinen kilpailu kiinalaisinvestoinneista voi pahimmillaan vähentää hyvinvointia Euroopassa. Ei voida

täysin sulkea pois sitäköön mahdollisuutta, että Kiinan hallitus yrittäisi käyttää kiinalaisinvestointeja politiikkansa välineenä, vaikka kiinalaisyrietykset ovatkin itsenäisempiä kuin monet luulevat.

Hongkongin erityishallintoalueen perustamisesta 15 vuotta. Iso-Britannian siirtokunta Hongkong liitettiin Kiinaan 1.7. vuonna 1997 ”yksi maa, kaksi järjestelmää”-politiikan puitteissa. Alueen perustuslakiin kytketty politiikka lupaa erityishallintoalueelle laajan itsehallinnon ulko- ja puolustuspoliittisia asioita lukuun ottamatta sekä takaa Hongkongin aseman kapitalistisena taloutena sosialistisessa maassa vuoteen 2047 asti. Tältä osin politiikka on toteutunut hyvin, sillä Hongkong on onnistunut säilyttämään asemansa maailman vapaimpana taloutena Heritage Foundationin ja Fraser-instituutin selvityksissä.

Manner-Kiinan ja erityishallintoalueen väliset taloussuhteet ovat tiiviit. Manner-Kiina on ollut jo vuodesta 1985 Hongkongin selkeästi suurin kauppakumppani, ja sen osuus Hongkongin ulkomaankaupasta on noussut 10 prosentista vuonna 1978 nykyiseen lähes 50 prosenttiin. Hongkongista tehtiin viime vuonna 60 % Manner-Kiinaan suuntautuneista suorista sijoituksista, ja lisäksi se on Manner-Kiinan kolmanneksi suurin kauppakumppani. Suuri osa sekä viennistä että tuonnista on kuitenkin jälleenvientiä. Tammikuussa 2004 voimaantullut kaupan esteitä vähentävä ja madaltava vapaakauppasopimus (CEPA) on syventänyt alueiden välisiä integraatiota entisestään, ja alkuperäinen sopimus ja siihen vuosittain tehdyt laajennukset kattavat tällä hetkellä lähes kaiken tavarakaupan. Viimeisimmän laajennuksen jälkeen sopimusjärjestelmä kattaa myös 47 palvelukaupan sektoria. Lopullisena tavoitteena on poistaa kaikki kaupan käynnin esteet Hongkongin ja Manner-Kiinan väliltä.

Hongkong ohittaa yhä kirkkaasti Kiinan muut kaupungit erilaisissa kilpailukykyarvioinneissa. Vaikka alue onkin kamppailullut jälleeniitoksesta lähtien erilaisten kriisien kanssa, se on hyötynyt merkittävästi Manner-Kiinan nopeasta talouskasvusta. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talouskasvu oli vain 0,4 % vuotta aiemmasta, ja koko vuoden kasvun arvioidaan jäävän kahteen prosenttiin.

Viime vuosina huolta on herättänyt erityishallintoalueen perustuslakiin kirjatun sanan- ja lehdistönvapauden toteutuminen; esimerkiksi Toimittajat ilman rajoja -järjestön lehdistönvapausindeksissä Hongkongin sijoitus on laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana sijalta 18. sijalle 54. Viitteitä on erityisesti itsesensuurin lisääntymisestä.

Erityisasemansa säilyttääkseen Hongkongin on jatkosakin tarjottava jotain, mitä muulla Kiinalla ei ole. Toistaiseksi se jokin on koostunut vapaamman liiketoimintaympäristön lisäksi riippumattomasta oikeuslaitoksesta, korruptionvastaisuudesta ja laajemmista kansalaisvapauksista, mutta ei vielä perustuslakiin kirjatusta tavoitteesta yleisestä äänioikeudesta.